

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН ВИДИМАТА ТЪМНИНА

Превод от руски: [Неизвестен], 1963

chitanka.info

Направих, разбира се, голяма глупост, че в тази късна октомврийска вечер тръгнах от станцията към дачата на Вова Минаев не по шосето, което заобикаляше, а направо през картофеното поле.

Щом светлините на станцията се скриха зад възвишението, аз се озовах в пълен мрак. След стотина крачки разбрах, че съм се отклонил от пътеката. За да я намеря, дори заопипвах с ръце земята, но не открих нищо друго, освен гнили картофени стъбла и листа.

В далечината пред мен през клоните на рядката гора блещукаха лампите на селището. Не ми оставаше нищо друго, освен да вървя направо към тях. Движех се без да виждам къде стъпват краката ми и те хлътваха в рововете, затъваха в рохкавата почва, подхлъзваха се, спъваха се в лехите.

Неочаквано някъде встрани от мрака се чу мъжки глас:

— Защо се измъчвате, когато наблизко има удобна пътечка?

— Не за удоволствие, разбира се! Вместо да задавате такива въпроси, по-добре ми кажете как да изляза на пътеката.

Направих крачка вляво и цопнах в яма, на дъното на която имаше вода.

— Ах, боже мой! — затревожи се човекът. — Стойте: по-добре аз да ви превода.

След минута край мен смътно се откри дълга фигура. Човекът предпазливо ме хвана за ръкава и ние тръгнахме. Но буквално след няколко крачки аз се подхлъзнах и едва не съборих спътника си.

— Знаете ли какво — нерешително каза той, — изглежда, най-добре ще е да ви дам очилата. Само че...

— Какво могат да помогнат тук очила? — учудих се аз.

— Това не са обикновени очила. Те дават възможност да се вижда и нощем. Сега ще ви ги сложа, само не пипайте нищо.

— Добре — отговорих аз, леко заинтригуван.

Тежък, но гъвкав металически обръч обхвана главата ми. Пръстите на непознатия закрепиха на носа ми рамката и очите ми се оказаха плътно затворени.

— Сега замижете — каза непознатият. — Това, което ще видите в първия момент, вероятно малко ще ви поразя. Но не се безпокойте, по пътя всичко ще ви обясня.

Непознатият щракна край слепоочието ми някакво лостче и каза:

— Можете да гледате.

Боже мой! Къде попаднах?! Бях пренесен в някакъв фантастичен свят, великолепен, но мрачен. Тъмнината беше изчезнала. Наоколо всичко изглеждаше обляно в светещи бои. Направо пред мен се простираше пламтящо поле, което към хоризонта тъмнееше като окислена мед. Там, като от забити в земята свещи, се издигаха неподвижни езичета на жълти пламъци.

Пъстри пурпурни светкавици прорязваха небето, потрепващо от светлините на буреносни облаци. От тях по полето около възвишенията се движеха двуцветни сенки. Погледнах под краката си и се изплаших. Под мен имаше вода, която в дълбочините трептеше от мътни, медночервени вихри. Уплахата ми се увеличи, когато се огледах. До мен стоеше човешка фигура със закопчано догоре кафеникаво палто. На нажеженото почти до бяло лице като злоещи въглени горяха очите.

„Аз полудявам!“ — мярна се ужасна мисъл. От страх обхванах с ръце главата си.

— По-внимателно! — предупреждаващо завика фигурата и към лицето ми се протегна кървавочервена ръка.

Но беше късно: бях натиснал нещо по очилата и всичко около мен се завъртя в главозамайващ вихър. Като буря се изви хаосът от мъгливи светещи кръгове, кълба, петна,менящи ежесекундно форма, очертания и цвят.

Инстинктивно вдигнах ръка, да се запазя от летящия право към лицето ми огнен облак. Ръката си не видях. Тялото ми беше изчезнало! По-точно се бе превърнало в някаква неясна очертана маса, сякаш изтъкана от пара. За миг ми се стори, че съм умрял, но мисълта ми още продължаваше да съществува в някакъв ефирен свят.

Изведнъж ослепителен лъч проряза етера. Хукнах като луд. Отнякъде, из пустотата се носеше отчаян вопъл: „Стойте! Стойте!...“

Тичах, като се задъхвах, спъвах се, падах, без да имам сили нито да разкъсам светлинния хаос, нито да се спра. Всъщност, тичаше моето тяло, останало в предишния веществен свят. То чувстваше болка, когато клони шибаша лицето му, чуваше отдалечаващия се тропот от нечий крака.

Най-после загубих съзнание.

Студът ме накара да дойда на себе си. Лежах на земята, усещах по бузата си мократа трева. Болеше ме глава. Без да отварям очи,

напипах очилата. Те обхващаха тила ми с дебел обръч, който към слепоочията преминаваше в ръбеста маска, закриваща очите. Точно срещу очите имаше гладки продълговати издатини.

„Първото, което трябва да направя, е да се отърва от очилата“ — помислих аз.

Страхувайки се от нови неприятности, зажумях силно и занатисках всички издатини, напомнящи, макар и слабо, копче или ключ.

Едва натиснах някакво лостче и обръчът се разтвори. Свалих очилата. Наоколо, както и преди, беше тъмнина, непрогледна над земята, слабо светлееща към небето.

Станах. Сега, когато под краката си усетих отново старата мила чернееща земя, най-последно съобразих, че нищо свръхестествено не се беше случило с мен, а очилата очевидно по някакъв непонятен начин са променяли попадащите в очите ми светлинни вълни. Поиска ми се отново да сложа очилата. Увереността, че мога всяка секунда да ги сваля, ми придаваше смелост.

Още щом сложих очилата — за това беше достатъчно само да съединя краищата на обръча — и всичко наоколо отново вихрено се завъртя.

Направих няколко крачки. Но вихрите не се измениха, сякаш стоях на едно място. Танцът на светлините бе удивително еднообразен. Когато ми омръзна, в желанието си да получа нови усещания, натиснах лостчето, което се намираше отдясно край слепоочието. Картината в миг се измени. Отново пламнаха езиците на свещите, само че сега те бяха по-близо, горяха по-ярко и не се сливаха както първия път. Сякаш от огнени стъбла растяха оплетените нишки на застинали криви светкавици.

„Като дърво“ — помислих, озъртайки се. И веднага съобразих, че това е наистина дърво. Ето стъблото. Гънките на кората се открояваха като тъмни причудливи рисунки и му придаваха обемност. Клоните леко се полюляваха от слабия полъх на вятъра и създаваха илюзия за златни змийски езици.

И така, аз се оказах притежател на един съвсем изумителен и непонятен уред. Но къде беше собственикът на очилата! Как да го намеря? След като обмислих положението, реших, че най-добре ще е

да се отбия при Минаев, да почистя дрехите си, а после да търся непознатия.

Включих „Светеция свят“ — това ми даваше възможност да виждам околните предмети, макар и в непривична светлина, но все пак в познати очертания. Възвишението беше наблизо.

Когато се озовах на върха му, замрях от възхищение. Всред гъсталака от дървета, като из клада се възвишаваше зданието на църквата, което приличаше на нажежен каменен блок. Разперените клони, като пламтящи езици, лижеха тъмночервените матови стени.

Църквата ми беше позната. Тя се намираше в покрайнините на селището, на половин километър от дачата на Минаев.

Спуснах се от възвишението и се запътих към къщите, които в рамката от дърветата-факли приличаха на разноцветни китайски фенери, разположени в две редици по протежение на улицата.

Намерих дачата на Минаев, влязох в неосветеното антре и натиснах копчето на звънеца.

— Кой е там? — зачу се гласът на Вова.

— Аз съм.

— А... Сега ще отворя и ще запала осветлението.

— Осветлението? Защо? Тук е много светло — отговорих със смях.

— Тоест, как светло? — учуди се Вова, отключвайки вратата. — Тъмно е като в рог.

Той щракна копчето.

Светлината от седемдесетватовата крушка ме заслепи. Инстинктивно разперих ръце и пипнешком тръгнах напред.

— Какво ти е? — чух сподавения му глас.

— Как какво? — удивих се аз. — Нищо.

— Но все пак... Целият си в кал... И после, защо си сложил тази маска?

— Кал? — огледах края на палтото си. — Нима това е кал? Това са светещи късове звездна материя, слепоце! А маската... О, това не е маска, а очила, магически очила, с тях виждаш същността на нещата. Изключи, моля ти се, осветлението в стаята. Тук е прекалено светло.

— Ти... ти здрав ли си?

Вместо отговор загадъчно изрекох:

— Пред теб е императорът на „Светеция свят“ и великият княз на „Танцуващия светлинен етер“, а ти, неவிждащо нищожество, ми дрънкаш за някакво си здраве!

Зад себе си чух шум от бързо хлопване на врата.

Напипах ключа на лампата (обстановката в стаята ми бе добре позната) и изключих осветлението. Седнах в креслото, изтегнах с облекчение изморените си крака и започнах с любопитство да разглеждам познатите предмети из стаята в новия им вид.

Стените бяха като че ли облицовани с тъмен кехлибар. Таванът напомняше небе при залез. Розовата мастилница на светло вишневата маса беше напълнена със златна вода.

Преместих лостчето на очилата. Стените на стаята се замъглиха и отлетяха в безкрая. Отново закръжи светлинният етер.

Вратата се пооткрехна. Превключих лостчето и видях на прага Вова. Мършавата му фигура, изразяваща объркване и страх, ми се стори комична. Засмях се.

Вова трепна и изчезна. Но на мен вече ми омръзна да се шегувам. Време беше да почистя дрехите си и да похапна. Все още, без да свалям очилата, влязох в съседната стая и зажумях от непоносимо ярката светлина. Изведнъж някой здраво ме хвана за ръцете.

— Що за шега?! — извиках аз.

— Спокойно, спокойно — чух гласа на един от тези, чиито неясни фигури се мяркаха в околната светлинна мъгла.

Измъкнаха ме от стаята. Напразно виках за помощ.

На улицата, най-последно, разгледах противниците си. Те бяха трима. По ръкавите на халатите им видях кръстове. Кръст имаше също и на вратата на автомобила. Зад автомобила се криеше изплашеният Минаев.

— Стойте! — закрещях аз, като разбрах, че съм станал жертва на мнителността на приятеля си. — Аз не съм луд!

Но санитарите не ме слушаха. Третият, очевидно, лекар, говореше на Минаев:

— Според мен, вашият приятел има (следваше някакъв латински термин). Правилно постъпихте, че ни позвънихте.

Но ненадейно пред лекаря застана дългата фигура на моя непознат с кафеникавото палто.

— Аз съм инженер Сизов — викаше непознатият, като размахваше пред лицето на слияния лекар някакъв лист. — Да не сте посмели да го задържите! Той провежда отговорен опит по трансформация на светлинните лъчи.

След час заедно със Сизов и Минаев, който все още се усмихваше сконфузено, седяхме на чаша чай. Сизов пушеше и със замечтана усмивка ни разказваше историята на едно от най-интересните открития.

— Вие, разбира се, знаете — говореше той, — че от целия спектър на електромагнитните трептения човешкото око възприема само тясната област на светлинните лъчи. Късовълновите лъчи — ултравиолетови, рентгенови, космически, както и дълговълновите — инфрачервени и радиовълните сякаш не съществуват за зрението. Съвременната техника наистина по косвен път прави видими някои от тях. Така нашата риза, ако е направена от някои видове изкуствена коприна, ще ви даде възможност да се запознаете с ултравиолетовите излъчвания: под действието на концентриран сноп лъчи тя ще засвети в светлосиньо. Екран, покрит с цинков сулфат, когато пламне в зелено, говори, че има рентгенови излъчвания. И така нататък.

Преди пет години на института, където работя като главен инженер, възложиха да подобри конструкцията на съществуващите типове „нощни бинокли“.

Ние виждаме околните предмети само защото те отразяват светлината. Залязването на слънцето означава за нас настъпване на тъмнината. Но който мисли, че с настъпване на нощта угасва всяка светлина, греша. Камъкът, дървото, металът — всички тези вещества светят и светят различно. Те изпращат в пространството дълговълнови инфрачервени лъчи, стоящи в спектъра непосредствено зад червената му част. Наричат ги още топлинни лъчи.

Колкото е по-висока температурата на едно тяло, толкова инфраизлъчването е по-силно. В спектъра на обикновената електрическа крушка например видимата светлина съставлява само пет процента. Останалите деветдесет и пет се падат на инфрачервените лъчи. Именно те нажежават стъкления балон така, че не може да се докосне.

Случвало ли ви се е да наблюдавате изстиване на разтопен чугун? При температура над 1200 градуса той е ослепително бял.

Охлаждайки се, металът става последователно жълт, оранжев, червен, най-после черен. Но епитетът „черен“ е неточен. Металът приема не черен, а инфрачервен цвят. Този цвят, както и всеки друг видим, има много нюанси.

„Нощните бинокли“ с помощта на електронно-оптически трансформации дават възможност да се вижда инфрачервената светлина. С такъв бинокъл летецът може да разгледа обвита в нощна мъгла местност. Но всички съществуващи досега видове нощни бинокли бяха несъвършени. Те „виждат“ много по-лошо, отколкото човешкото око през деня. Особено лошо те различават студените предмети, които излъчват слаба инфрасветлина.

Инженерът постави ръцете си върху покривката. Пръстите на дясната му ръка бяха изпъстрени със ситни бели драскотини.

— Полупроводниците — продължаваше той — сега извършват в техниката революция. Успехите в тази област направиха възможно създаването на очилата, от които вие така нещастно се възползвахте.

Ние установихме, че пластинка от чист силиций, обработена по повърхността с парите на редкия елемент скандий, е изключително чувствителна към диапазона на дълговълновите електромагнитни излъчвания. Даже онова нищожно количество инфрасветлина, което дава ледът, предизвиква на границата на слоя „чист силиций — силиций + скандий“ незначителен, но напълно уловим електрически ток. Такава полупроводникова пластинка се оказа вълшебно око, с което може да се гледа как светят „тъмните“ тела. С помощта на каскадният усилвател и плоската електронно-лъчева тръба изображението на предметите, получено от полупроводника и трансформирано в електрически сигнали, ние прожектирахме на светещ екран, създадохме нещо като съвсем малък цветен телевизор.

— Извинете — прекъснах го аз, — „Светецият свят“ това е светът на инфрачервената светлина. А „Светът на танцуващия светлинен етер“, ако ми позволите така да го нарека?

— Инфралъчите граничат с радиовълните в спектъра на електромагнитните трептения. Признавам, че за нас тогава беше съвсем неочаквано явление способността на силициево-скандиевите пластинки да „виждат“ освен инфрачервената светлина още и радиовълните.

— Така светлинната буря, в която аз попаднах...

— Вие сте виждали радиовълните.

— А лъчът, който толкова ме изплаши?

— Вероятно сте попаднали в зоната на насочената радиолиния
Москва — Рязан.

— Е, всичко е добре, щом свършва добре — аз побързах да върна
разговора на предишната тема.

— Какви са тези белези по пръстите ви?

— Веществен спомен за малките препятствия при създаването на
очилата.

— Очилата, вероятно, ще имат голямо практическо значение?

— Те позволяват да се вижда нощем не по-зле, отколкото деном.
Вие вече имахте случай да се убедите. Но освен това... Ето вчера
получих писмо от Кримската астрофизическа обсерватория, където
сега се изпробва нашият уред. Помните ли какво ви казах за
лампичката? Като прави невидимия свят видим, уредът усилва
десеторно яркостта на звездите. Освен това той заставя да „пламнат“
инфрачервените звезди. Астрономите пишат, че с помощта на нашия
апарат успели да фотографират планетната система на Сириус. Както
виждате, това е второто му практическо приложение. Какво ще бъде
третото? Ние, инженерите, сме предпазливи. Затова на въпроса за
практическото приложение на възможността да „вижда“ радиовълните,
ще отговоря: „Тя несъмнено ще бъде използвана.“

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 3 от 1963 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.